Es nemeklēju stāstus tikai par sievietēm. Es meklēju vēl neizstāstītus vai pārāk maz zināmus stāstus. Man šķiet, ir liela netaisnība, ka austrāliešu medicīnas māsu un angļu sieviešu piedzīvotais netiek pieminēts stāstos, kas tiek rakstīti, stāstīti un filmēti par vīriešiem – gan karavīriem, gan civiliedzīvotājiem –, kuri atgriezušies no japāņu gūsta. "Māsas saules lēktā" ir stāsts par sieviešu drosmi, izturību, uzticību un ziedošanos citu labā; tas ir stāsts, no kura mēs varam mācīties.

Hetere Morisa, goodreadingmagazine.com.au

Hetere Morisa raksta par tumšiem vēstures notikumiem, kuri daudziem nav zināmi un kurus nekad nevajadzētu aizmirst. Romānā "Māsas saules lēktā" caur tā varoņu pieredzes prizmu lasītājs iepazīst Otrā pasaules kara japāņu karagūstekņu skarbo likteni, viņu piedzīvoto nepamatoto cietsirdību. Autore ceļ gaismā izdzīvojušo atmiņas un stāstus par varonību, gara spēku un sīkstumu, un šie stāsti ir iedvesmojoši!

thefallenlibrarian.wordpress.com

Romāns "Māsas saules lēktā" ir uzrakstīts brīnišķīgi, grāmatas varoņu stāsti ir spēcīgi un aizkustinoši. Autorei ir izdevies parādīt, ka līdzjūtība, rūpes par citiem un empātija vēl aizvien mīt cilvēkos arī brīžos, kad viss labais no pasaules ir šķietami izgaisis. Lai gan romāna temats ir smags, tajā atspoguļota galveno varoņu personiskā pieredze, un tieši tāpēc šī grāmata ir tik svarīga un būtu jāizlasa ikvienam.

sarahcollinsbookworm.wordpress.com

Lasot romānu "Māsas saules lēktā", pārņem ļoti spēcīgas emocijas, un tas notiek ne tikai tāpēc, ka Hetere Morisa raksta patiešām apbrīnojami, bet arī tāpēc, ka stāsta pamatā ir reāli vēsturiski notikumi. Šis romāns ir cieņpilns vēstījums izdzīvotājām un viņu ģimenēm, apliecinājums, ka viņu piedzīvotais nekad netiks aizmirsts.

bookreporter.com

HEATHER MORRIS

SISTERS under the RISING SUN

HETERE MORISA

MĀSAS SAULES LĒKTĀ

No angļu valodas tulkojusi
Alda Vāczemniece

821.111(931)-31
Mo 592

Heather Morris
SISTERS UNDER THE RISING SUN

Text copyright © Heather Morris, 2023
The moral rights of the author have been asserted.
Originally published in the English language in the UK by Bonnier Zaffre,
an imprint of Bonnier Books UK Limited, London.
Jacket design © Nick Stearn
Jacket illustration © Fred van Deelen (wire fence, watch tower),
Shutterstock (trees, planes)

Hetere Morisa
MĀSAS SAULES LĒKTĀ

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Oļesja Burkevica*
Korektores *Jana Boikova*, *Ilona Burka*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Maketētāja *Egija Bļinova*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-855.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.[1] pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Alda Vāczemniece, 2024
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2024
ISBN 978-9934-32-855-8

Visas pasaules medmāsām –
pagātnē, tagadnē un nākotnē
Jūs darāt pasauli labāku.

Sallijai un Šonam Konvejiem
Paldies, ka pastāstījāt par savu māti
un vecomāti Noru Čeimbersu!

Ketlīnai Deivisai, Brendai Pegrumai un Debrai Deivisai
Paldies, ka pastāstījāt par savu radinieci
Nestu Noju (Džeimsu)!

1942. gadā Japāna iesaistījās Otrajā pasaules karā un okupēja Klusā okeāna salas līdz pat Malajai[1] un toreizējai Lielbritānijas kolonijai Singapūrai, kuru Japānas karaspēks ieņēma 1942. gada 15. februārī.

Tirdzniecības kuģim *Vyner Brooke*, kas veda izmisuma māktos Singapūras bēgļus, uzbruka Japānas Gaisa spēku bumbvedēji. Pēc dažām stundām avarējušais tvaikonis gulēja jūras dzelmē.

Daudziem kuģa katastrofā izdzīvojušajiem izdevās sasniegt nomaļu salu Sumatrā Indonēzijā. Šie ļaudis drīz vien krita japāņu gūstā. Vīrieši, sievietes un bērni tika nošķirti un ieslodzīti karagūstekņu nometnēs dziļi džungļos kopā ar simtiem citu cilvēku, kuri bija nokļuvuši okupantu armijas ielenkumā. Šajās nometnēs valdīja bads, vardarbība un plosījās slimības.

Ieslodzītie tika vairākkārt pārvietoti no vienas nometnes uz citu un, cīnoties par izdzīvošanu, pavadīja gūstā vairāk nekā trīsarpus gadus.

Šis ir viņu stāsts...

[1] Malaizijas nosaukums līdz 1963. gadam. (*Šeit un turpmāk – tulkotājas piezīmes.*)

PROLOGS

Singapūra
1942. gada februāris

Nora Čeimbersa piesēdusi uz Sallijas gultas malas un gaida, kad meita pamodīsies. Saruna, kas pēc tam norisinās, ir grūtākā Noras mūžā. Vēsts, ka viņi ar vīru Džonu ir nolēmuši sūtīt Salliju projām kopā ar krustmāti Barbaru un viņas bērniem, tiek uzņemta tā, kā jau to varēja paredzēt. Nora cieši apskauj baiļu pārņemto meitiņu, kura izmisīgi vēlas palikt kopā ar mammu un tēti, kura raud un paziņo, ka nekad vecākus neatstās, nekad un nemūžam. Lai gan istabā ieskrien abi Sallijas brālēni un sajūsmā stāsta par jaunumiem, ka viņi drīz dosies piedzīvojumos un, padomā tik, brauks pa jūru, meitene gandrīz nemana viņu klātbūtni.

"Sallij, mēs dosimies uz Austrāliju!" zēni skandē. "Ar lielu kuģi!"

Singapūra drīz būs ieņemta. Vai Norai ir izvēle? Džons, kurš saslimis ar tīfu, atrodas slimnīcā. Tiklīdz tētim uzlabosies veselība, arī viņi brauks prom un dosies pie meitas, Nora apsola Sallijai.

Visu braucienu līdz kuģu piestātnei Sallija raud, piespiedusi seju mašīnas logam, un neskatās uz māti. Nekādi Noras mēģinājumi bērnu mierināt nelīdz. Kad viņas jau iet uz kuģi, Sallija apvij mazās rociņas mātei ap vidu. Šķirties būs grūti viņām abām.

Netālu nogrand sprādziens, un cilvēku bailes un šausmas par to, kas viņus sagaida, kļūst vēl lielākas, bet Sallijas raudāšana pārvēršas sirdi plosošos kliedzienos. Nora ir kā sasalusi. Ārprāts, kuru viņi redz, un ciešanas, ko viņa sagādā visdārgākajam cilvēkam pasaulē, padarījušas viņu nejūtīgu. Sprādzienu radītajā jūklī Barbara paķer Salliju klēpī un skrien uz kuģa trapu.

"Mēs ar tēti pavisam drīz dosimies pie tevis. Esi laba meitene, mīļumiņ, pēc dažām dienām mēs būsim klāt, es apsolu!" Nora kliedz nopakaļ savai meitai.

Sallija aizvien vēl šņukst un stiepj rokas pret māti. Nora neviļus pasper soli uz priekšu, bet viņas jaunākā māsa Īna satver viņu aiz rokas un pavelk atpakaļ. Viņas noskatās, kā Barbara ar Salliju klēpī pazūd uz klāja un vairs nav redzamas. Meita un māte nemās viena otrai priecīgus atvadu sveicienus no kuģa un piestātnes.

"Vai es viņu vēl kādreiz redzēšu?" Nora raud.

1. daļa

SINGAPŪRAS KRIŠANA

1. NODAĻA

Singapūra
1942. gada februāris

"Es negribu nekur braukt. Lūdzu! Lūdzu, neliec mums nekur braukt, Nora!" Īnas Merijas kliedzieni noslāpst sieviešu un bērnu vaimanās, apkārt dārdošajos sprādzienos un japāņu kara lidmašīnu gaudās virs galvas.

"Bēdziet! Bēdziet!" vecāki lūdz saviem dēliem un meitām, bet ir jau par vēlu. Vēl vienas bumbas tiešs trāpījums, un kāds Singapūras ostā noenkurojies Sabiedroto spēku kuģis tiek sarauts gabalos.

Noras vīrs Džons un Īnas vīrs Kens Merijs, ar saviem augumiem aizseguši sievas, cenšas pasargāt viņas no šrapneļu krusas un pa gaisu lidojošajām atlūzām. Bet palikt uz vietas nedrīkst. Kens palīdz māsām piecelties, bet Džons tikmēr, smagi elsojot, cenšas noturēties kājās.

"Īna, mums jāiet, mums tagad jādodas tālāk!" Nora joprojām cenšas pierunāt māsu kāpt uz Viņa Majestātes tvaikoņa *Vyner Brooke*. Visapkārt valda īsta elle, visi izmisīgi steidzas tikt pēc iespējas tālāk no šī haosa un sameklēt kādu patvērumu. Nora atrod mirkli, lai apskautu vīru. Džonam vēl vajadzētu atrasties slimnīcā; viņš ir pavisam vārgs, aizelsies, bet viņš atdotu pēdējo savu spēku kripatiņu, lai pasargātu šīs sievietes.

"Īna, lūdzu, klausi māsu," Kens cenšas pierunāt sievu. "Tev jādodas projām, mīļā. Es atgriezīšos pie taviem vecākiem, apsolu, ka es par viņiem parūpēšos."

"Viņi ir *mūsu* vecāki," Nora bilst. "*Mums* vajadzētu par viņiem rūpēties."

"Tev kaut kur šajā jūklī ir meita, Nora," Kens atgādina. "Jums ar Džonu jāatrod Sallija. Un manā vietā jāpieskata Īna." Kens zina, ka ir vienīgais, kurš var palikt Singapūrā un parūpēties par sievas vecākiem. Džons ir nopietni slims, tāpat arī sieviešu tēvs Džeimss – veselības dēļ viņš nevar bēgt. Mārgareta, sievasmāte, ir atteikusies pamest vīru.

Turpat blakus eksplodē vēl viena bumba, un visi pieliecas. Viņiem aiz muguras deg Singapūra; priekšā ir jūra, pilna ar degošu kuģu vrakiem un laivām, gan lielām, gan mazām.

"Ejiet! Ejiet, kamēr vēl varat! Ja kuģis nedosies ceļā tūlīt, tad netiks ārā no ostas, un jums jābūt uz klāja." Kenam jākliedz, ja vēlas, lai viņu sadzird. Viņš noskūpsta Noru, paspiež roku Džonam un cieši apskauj Īnu, tad, vēl pēdējo reizi viņu noskūpstījis, pastumj uz priekšu.

"Es tevi mīlu!" Īna iesaucas, balsij aizlūstot.

"Tieciet ārā no šīs elles bedres! Atrodiet Salliju! Sameklējiet Barbaru un zēnus! Es jums drīz sekošu," Kens nosauc pakaļ tuvinieku stāviem.

Nora, Džons un Īna, iekļuvuši pasažieru drūzmā, virzās pa piestātni uz kuģa pusi.

"Sallija, mums jāatrod Sallija," Džons murmina, ļimstošām kājām iedams uz priekšu. Nora un Īna katra savā pusē saņem viņu zem elkoņa un steigšus ved uz kuģi.

Nora vairs nespēj parunāt. Nedrošiem soļiem viņa dodas pretī savam liktenim, ausīs skanot meitas kliedzieniem. *"Es negribu nekur braukt. Lūdzu, ļauj man palikt pie tevis, lūdzu, mammīt!"* Tikai pirms dažām dienām viņa bija uzvedusi astoņus gadus veco Salliju uz cita kuģa un aizsūtījusi projām.

"Es zinu, ka tu nevēlies braukt, mīļā," viņa centās pierunāt meitu. *"Ja būtu kāda iespēja palikt kopā, mēs to darītu. Es gribu, lai tu būtu stipra meitene un dotos līdzi Barbaras tantei*

un brālēniem. Tu nemaz nepamanīsi, kad mēs ar tēti jau atkal būsim pie tevis. Tiklīdz viņš jutīsies labāk."

"Bet tu apsolīji, ka neliksi man braukt projām, tu apsolīji." Sallija bija kā bez prāta, asaras plūda viņai pa seju, un vaigus izraibināja sārti plankumi.

"Es zinu, bet reizēm mammām un tētiem ir jālaužsavi solījumi, lai pasargātu savas mazās meitiņas, es apsolu..."

"Nē – tā nesaki! Nesoli, jo es zinu, ka tu tāpat nevarēsi."

"Nāc, Sallij, esi tik laba, paņem Džimiju pie rokas," Barbara bija sacījusi. Viņa ir Noras un Īnas vecākā māsa. Viņa runāja ar savu māsasmeitu pavisam klusi. Tas Noru mazliet nomierināja; kopā ar māsas ģimeni Sallija būs drošībā.

"Viņa ne reizes neatskatījās," Nora pie sevis čukst, smagiem soļiem virzoties uz priekšu. "Viņa vienkārši uzkāpa uz kuģa un prom bija."

Piestātnes nožogotajā daļā pulcējas pasažieri, kuriem ir derīgi dokumenti. Tur ir pārbijušies pieaugušie un raudoši bērni, visi stiepj smagu bagāžu, kurā salikts pats nepieciešamākais.

Grupiņa Austrālijas armijas medmāsu novicina ierēdņiem gar degunu dokumentus un steigšus tiek ielaistas aiz nožogojuma. Viņas nostājas malā, kamēr garām plūst civiliedzīvotāju rinda, un tad pa vārtiem iesteidzas pulciņš sieviešu tādos pašos formastērpos. Medmāsas kā sen neredzētas draudzenes apskaujas un sasveicinās. No jaunpienācēju bariņa izspraucas sīka auguma sieviete.

"Vivian, Betij, šeit!" viņa sauc.

"Ei, Betij, tā ir Nesta!"

Visas trīs sievietes cieši apskaujas. Medmāsas Nesta Džeimsa, Betija Džefrija un Viviana Bulvinkela sadraudzējās Malajā, kur tika nosūtītas kopt Sabiedroto spēku karavīrus un pildīja savus pienākumus, līdz Malakas pussalu ieņēma Japānas

karaspēks. Tāpat kā visi šeit esošie cilvēki, arī viņas bija spiestas bēgt uz Singapūru.

"Es tik ļoti priecājos jūs atkal redzēt," saka Nesta, satikusi savas draudzenes. "Es nezināju, vai esat aizbraukušas jau vakar kopā ar pārējiem."

"Betijai vajadzēja braukt projām vakar, bet viņai izdevās aizlavīties, kad visi devās uz kuģi. Mēs abas cerējām, ka mūs nesūtīs mājās. Te ir tik daudz darba," Viviana stāsta.

"Virsmāsa devusies vēl pēdējo reizi izlūgties, lai mums ļauj palikt. Mēs vēl neesam uz kuģa, tāpēc Virspavēlniecība varbūt sapratīs, cik noderīgas varam būt, ja paliksim Singapūrā ar tiem, kas ir pārāk slimi, lai dotos ceļā," Nesta viņām saka.

"Cilvēki jau kāpj laivās. Kaut viņa pasteigtos!" Betija nervozē, vērodama rindu, kurā sastājušies vīrieši, sievietes un bērni, lai kāptu viļņu mētātajās motorlaivās, kas nogādās bēgļus līdz kuģim *Vyner Brooke*. Apkārt joprojām krīt bumbas, sakuļot jūru mutuļos un triecot viļņus pret piestātni.

Nesta nenovērš skatienu no laivām, kurās kāpj pasažieri.

"Izskatās, ka vienam otram noderētu palīdzība; tūlīt atgriezīšos."

"Vai jums palīdzēt?" Nesta uzrunā Noru un Īnu, kuras cenšas izdomāt, kā dabūt Džonu lejā pa stāvajām kāpnēm, lai tiktu vienā no laivām. Tā jau līdz pusei pilna ar nelaimīgiem cilvēkiem, daži raud, daži ir bailēs sastinguši. Nora sajūt kādu pieskaramies viņai pie pleca.

Nora pagriežas un ierauga sīciņu sievieti medmāsas baltajā formastērpā un pret sevi pavērstu smaidošu seju. Medmāsa izskatās tik maza, ka Nora nobrīnās, kā gan viņa varētu palīdzēt, ņemot vērā, ka Nora pati, viņas vīrs un māsa ir garāki par vidēja auguma vīrieti vai sievieti.

"Esmu māsa Nesta Džeimsa, Austrālijas armijas medmāsa. Esmu stiprāka nekā izskatos un esmu apmācīta palīdzēt pacientiem, kas ir lielāki par mani, tādēļ neraizējieties."